

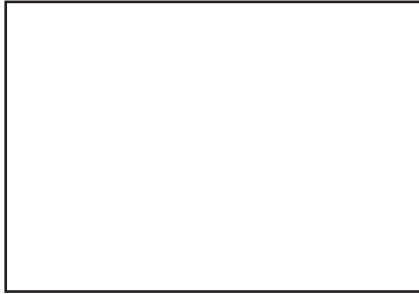

چهارک

علی اکبر تقی زاده

مجموعه گل

چهل حدیث بلا

تهیه و تدوین: اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی

نویسنده: علی اکبر تقی زاده

مدیر هنری و طراح گرافیک: رضا باباجانی

صفحه آرایی: محمود بازدار

تذهیب جلد: سیده فهیمه کاظمی

ناشر: انتشارات قدس رضوی

نوبت چاپ: دوم - ۱۳۹۱

شمارگان: ۳۰۰۰

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۷۷-۹

نشانی تهیه کننده: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی

ضلع غربی، اداره امور فرهنگی

تلفن: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۷

صندوق پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

حق چاپ محفوظ است.

بَلا

- ۱ خانہی بلا
- ۲ بہ نفع و بہ زیان
- ۳ محل آزمون
- ۴ گناہان ، خشکسالی
- ۵ دنیا گرایی
- ۶ چہار بلا
- ۷ حکومت نا اہل
- ۸ گناہ جدید، بالای تازہ
- ۹ گناہ و برکت آسمان
- ۱۰ گناہان و بلاہای اجتماعی
- ۱۱ سخن و رفتار نادرست
- ۱۲ نتیجہ ظلم
- ۱۳ درجات عالی
- ۱۴ استقامت در بلا
- ۱۵ چہرہ ہای واقعی
- ۱۶ ہدف بلا
- ۱۷ بالای مؤمن
- ۱۸ بالای پند
- ۱۹ ایمان و بلا
- ۲۰ بالای نجات

مجموعه گل

رابطه بلا و مؤمن	۲۱
پاداش بلا	۲۲
شکیبایی و ارتقا	۲۳
پاداش بیشمار	۲۴
پاداش الهی	۲۵
ثواب شهید	۲۶
کاروان اسرا	۲۷
نهی از منکر	۲۸
تأدیب ستمگران	۲۹
گله از خدا	۳۰
بی تابی	۳۱
خودزنی	۳۲
توصیه های امام حسین <small>علیه السلام</small>	۳۳
خشمگین شدن	۳۴
رفع بلا	۳۵
صبر و بردباری	۳۶
اولیای خدا	۳۷
دعا	۳۸
رسیدگی به خویشاوندان	۳۹
صدقه	۴۰

پیشگفتار

قدر "مجموعه ی گل" مرغ سحر داند و بس...

کلام خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام چونان آفتابی است که زیستن بشر در ظل انوار آن، رنگی آسمانی می گیرد و طعمی الهی می یابد. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و ائمه ی اطهار علیهم السلام، روشنگران طریق سعادتند و با هدایت های آن بزرگواران، گام های موفقیت و سعادت را در زمینه های مختلف زندگی می توان برداشت.

"مجموعه ی گل" عنوان کلی کتب احادیث موضوعی است که به همت محققان و نویسندگان دینی گرد آمده است و در هر کدام از آن به موضوعی خاص پرداخته شده که زوایای مختلف آن از منظر دین مورد مذاقه قرار گرفته است.

در این مجموعه سعی شده است کاربردی ترین موضوعات و مباحثی که نیاز بیشتر جامعه است ارائه شود. همچنین تلاش شده تا احادیثی مطرح شود که از حیث سند متقن باشد.

امید است مجموعه‌ی حاضر، بهانه‌ای شود تا فعالیت‌های گسترده‌ای در نشر آموزه‌های خاندان نور علیهم‌السلام انجام گیرد و جامعه اسلامی سرشار از معارف بلند اهل بیت علیهم‌السلام گردد.

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی
اداره‌ی امور فرهنگی

مقدمه

معنای بلا

بلا به معنای امتحان و اختبار، کهنگی و فرسودگی، ایجاد تحول و دگرگونی و رنج و سختی و مصیبت به کار رفته است.^۱ در این نوشته بلا به معنای رنج و سختی و مصیبت است. سختی و مصیبت جزء واقعیات انکار ناپذیر زندگی است. و این موضوع از موضوعاتی است که همواره از مهم‌ترین دغدغه‌ها و دل مشغولی‌های هر انسانی بوده و هست، و آموزه‌های فراوانی در آیات و روایات در این باره وجود دارد که لازم است برای مواجهه صحیح و تفسیر درست بلاها مورد عنایت قرار گیرد. ما در مجموعه پیش رو از آن جهت که مجموعه‌ای حدیثی است، این موضوع را در شش بخش و در قالب چهل حدیث مورد بررسی قرار داده‌ایم. بخش اول به موضوع بلا و مصیبت، به عنوان واقعیت زندگی می‌پردازد.

واقعیت زندگی دنیوی انسان این است که خالی از بلا و سختی نیست: «لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ؛ ما انسان را در رنج آفریدیم.»^۲ توجه به این واقعیت سبب

۱- (تسنیم، ج ۷، ص ۶۳۳؛ بلاها و بلادیدگان، ص ۱۳).

می شود، انتظارات انسان از دنیا واقع بینانه بوده و انسان واکنش مناسبی در برابر حوادث و سختی های زندگی داشته باشد.

در بخش دوم به عمده ترین ریشه های بلا پرداخته شده است. بی تدبیری انسان (مانند بلایا و مصایب ناشی از تصادفات، ویرانی ها و تلفات ناشی از سیل و زلزله)، گناهان فردی و اجتماعی انسان و ناکافی بودن عمل انسان برای رسیدن به درجات عالی بهشت از جمله ی ریشه های بلا است.

در بخش سوم: به انواع بلا اشاره شده است:
(۱) بلاهای آزمایشی؛ این بلاها مربوط به همه انسان هاست؛ خداوند تمامی انسان ها را با هدف سنجیدن، نوع واکنش آنان در برابر فراز و نشیب های زندگی، با امور متعددی مانند انواع بلا و مصیبت، مورد امتحان قرار می دهد تا هر کس آن چه در درونش دارد آشکار سازد و متناسب با نوع واکنشی که دارد مستحق پاداش و یا عقاب گردد.

(۲) بلاهای هشدار ی؛ این بلاها مربوط به انسان های گنه کاری است که به گناه خود ادامه داده و دست از گناه نمی شویند، خداوند به جهت هشدار دادن و غفلت زدایی و یادآوری توبه و استغفار، آنان را به بلاهایی مبتلا می سازد.

۳) بلاهای تطهیری؛ این بلاها ویژه‌ی مؤمنان گنه‌کار است که به خاطر گناہانی که مرتکب شده‌اند مستحق دریافت بلا می‌باشند، ولی این بلاها به نفع مؤمن است زیرا سبب پاک شدن مومن از گناہان می‌گردد. در حقیقت خداوند متعال نمی‌خواهد مجازات بنده مؤمنش به آخرت و عذاب‌های شدید بعد از مرگ موکول شود، لذا در همین دنیا آنان را به انواع بلاها و مصیبت‌ها مبتلا می‌سازد تا از گناه پاک گشته و هنگام مرگ، خداوند را پاک ملاقات کنند.

۴) بلاهای ترفیعی؛ مورد این بلاها اولیای خدا و مقربان می‌باشند و هدف از نزول بلا برای آنان افزایش درجه و مقام آنان نزد خداوند و بهشت برین می‌باشد، در حقیقت، خداوند مقام‌های عالی و رفیعی را برای اولیایش می‌پسندد، ولی یا عمل بنده برای رسیدن به آن مقامات ناکافی است، یا آن مقام‌ها مقام‌هایی است که جز با بردباری در برابر مصیبت و بلا نمی‌توان به آن مقام رسید. لذا خداوند این بنده‌اش را به انواع بلا مبتلا می‌سازد تا با صبر و بردباری در برابر مصیبت و بلا، به آن مقامات برسند. به همین خاطر است که در روایات می‌خوانیم که هر چه مقام شخصی نزد خداوند برتر باشد، میزان ابتلای او به بلا نیز بیشتر می‌باشد.

۵) بلاهای عقوبتی و تأدیبی؛ این بلاها ویژه‌ی کفار، منافقان، ستم‌گران و فساقی است که حاضر نیستند دست از گناه بردارند. خداوند این‌گونه افراد را در دنیا به بلاهایی به‌عنوان کیفر و مجازات مبتلا می‌سازد. بدون این‌که تأثیری در رفع عذاب اخروی آنان داشته باشد. بخش چهارم به انواع واکنش افراد در برابر بلاها و مصائب زندگی پرداخته است در این بخش به دو نوع واکنش در دو محور اشاره شده است:

الف) واکنش‌های منفی و ناپسند؛ بسیاری از انسان‌ها بر اساس طبع اولیه‌شان، در برابر بلاها و امور ناگوار زندگی جزع و بی‌تابی می‌کنند، گاه گریبان چاک می‌زنند، به سر و صورت می‌زنند، صورت می‌خراشند و چه بسا از خداشاک شده و اظهار نارضایتی می‌کنند. این نوع واکنش‌ها نه تنها هیچ‌گونه تأثیری در رفع بلاها ندارد بلکه سبب از بین رفتن اجر و پاداش آنان نیز می‌شود.

ب) واکنش‌های مثبت و پسندیده؛ بهترین نوع واکنش در برابر بلاها چاره‌جویی برای از میان بردن مصیبت و بلاست (مانند مقاوم‌سازی ساختمان‌ها در مناطق زلزله‌خیز، ایجاد سد و سیل‌بند در مسیر سیل، تقویت توان نظامی و اقتصادی در برابر مستکبران و...) و در صورتی که برای بلا و مصیبت چاره‌ای نیست، انسان باید صبر

و بردباری را پیشه خود سازد، تا از اجر و پاداش الهی بهره‌مند گردد. البته اولیای خدا که بلا یا را معنادار دانسته (آن را عامل تطهیر و یا ترفیع درجه می‌دانند) علاوه بر صبر و بردباری، سپاسگزار خداوند نیز می‌باشند.

در بخش پنجم به برخی از راه‌کارهای پیشگیری از بلا اشاره شده است. همواره پیشگیری مقدم بر درمان است. ما می‌توانیم با انجام برخی از امور از مبتلا شدن به برخی از بلاها و مصائب پیشگیری کنیم. مانند: دعا قبل از بلا. ما نباید فقط بعد از مبتلا شدن و گرفتاری دست به دعا برداریم بلکه قبل از آمدن بلا، اهل دعا و راز و نیاز با خداوند باشیم تا خداوند بلا را از ما دور کند. صدقه دادن، رسیدگی به خویشاوندان و با خبر بودن از حال آنان (صله رحم) از جمله راهکارهای پیشگیری از بلا هستند.

به امید روزی که با فرج نجات بخش بشریت، عالم از لوٹ آلودگی‌ها و گرفتاری‌ها و کفر و شرک و معصیت و تمامی گرفتاری‌های ساخته‌ی دست بشری پاکسازی گردد.

علی اکبر تقی زاده

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

دَارُ بِالْبَلَاءِ مَخْفُوفَةٌ وَ بِالْغَدْرِ مَعْرُوفَةٌ لَا تَدُومُ
أَحْوَالُهَا وَ لَا يَسْلَمُ نَزَالُهَا أَحْوَالُ مُخْتَلَفَةٌ
وَ تَارَاتُ مَتَصَرِّفَةُ الْعَيْشِ فِيهَا مَذْمُومٌ وَ
الْأَمَانُ مِنْهَا مَعْدُومٌ وَ إِنَّمَا أَهْلُهَا فِيهَا أَغْرَاضُ
مُسْتَهْدَفَةٌ تَرْمِيهِمْ بِسِهَامِهَا وَ تُفْنِيهِمْ بِحِمَامِهَا.

(دنیا) سرایی است که بلاها آن را احاطه کرده، و به بی‌وفایی و مکر معروف است؛ حالاتش یکنواخت نمی‌ماند و ساکنانش ایمن (از بیماری و نداری و مرگ و...) نیستند، احوالش گوناگون (توأم با سلامتی و بیماری، دارایی و نداری، مرگ و حیات) و حالاتش گذرنده (و موقت)، زندگی در آن ناگوار و امنیت در آن غیر ممکن است. اهل آن همواره هدف تیرهای بلا هستند که مرتباً به سوی آنها پرتاب می‌شود و با مرگ به زندگی دنیوی آنان پایان می‌دهد.

به نفع و به زیان

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

وَ اعْلَمَ بِأَنَّ الدَّهْرَ يَوْمَانِ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ وَ أَنَّ الدُّنْيَا دَارٌ دُولٌ فَمَا كَانَ مِنْهَا لَكَ أَتَاكَ عَلَى ضَعْفِكَ وَ مَا كَانَ مِنْهَا عَلَيْكَ لَمْ تَدْفَعْهُ بِقُوَّتِكَ.

بدان که دنیا دو روز است روزی به سود تو (همراه با پیشامدها و اموری است که برای انسان خوشایند است)، و روزی به زیان تو (همراه با پیشامدهایی است که برای انسان ناخوشایند است)، دنیا خانه متغیر و پر تحولی است. آنچه از منافع قسمت تو است به سراغ تو می آید هر چند ضعیف باشی. و آنچه هم بر زیان تو است گریبان تو را می گیرد هر چند قوی باشی، و قدرت دفع آن را نخواهی داشت.

نهج البلاغه، ص ۴۶۲

قال رسول الله ﷺ:

الدَّهْرُ يَوْمَانِ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ فَإِنْ
كَانَ لَكَ فَلَا تَبْطُرْ وَإِنْ كَانَ عَلَيْكَ فَاصْبِرْ
فَكِلَاهُمَا عَنْكَ سَيِّئُ حَسْرٍ.

روزگار نسبت به تو دو روز است؛ روزی به نفع تو و روزی به زیان تو، اگر به نفع تو بود سرمست و مغرور نشو و اگر به زیان تو بود بردبار و صبور باش (ناامید و افسرده نشو)، و هردوی آن روزی از تو برداشته می‌شود و پایدار نخواهد بود.

گناهان، خشکسالی

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

إِنَّ اللَّهَ يَبْتَلِي عِبَادَهُ عِنْدَ الْأَعْمَالِ السَّيِّئَةِ
بِنَقْصِ الثَّمَرَاتِ وَحَسِبِ الْبَرَكَاتِ وَإِغْلَاقِ
خَزَائِنِ الْخَيْرَاتِ لِيَتُوبَ تَائِبٌ وَ يُقْلَعَ مُقْلَعٌ
وَ يَتَذَكَّرُ مُتَذَكِّرٌ وَ يُزْجَرُ مُزْجَرٌ.

خداوند بندگان خویش را به هنگامی که کارهای
بد انجام می‌دهند، با کمبود میوه‌ها و جلوگیری از
نزول برکات و بستن در گنج‌های خیرات به روی
آنان، آزمایش و مبتلا می‌کند. این آزمایش و ابتلا به
خاطر این است که کسی که باید از گناهانش توبه کند
پشیمان شده و از خدای بخشنده و مهربان درخواست
آمرزش کند و کسی که باید دست از گناه بکشد از
گناه کردن خودداری ورزد، پند پذیران پند گیرند و
آن‌که از عواقب و پیامدهای گناه می‌ترسد از انجام کار
خلاف باز ایستند.

نهج البلاغه، ص ۱۹۹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ بَطُونُهُمْ آلِهَتُهُمْ وَ
نِسَاؤُهُمْ قَبْلَتُهُمْ وَ دَنَانِيرُهُمْ دِينُهُمْ وَ شَرَفُهُمْ
مَتَاعُهُمْ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِيمَانِ إِلَّا اسْمُهُ وَ
مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا رَسْمُهُ وَ لَا مِنْ الْقُرْآنِ
إِلَّا دَرَسُهُ مَسَاجِدُهُمْ مَعْمُورَةٌ مِنَ الْبِنَاءِ وَ
قُلُوبُهُمْ خَرَابٌ عَنِ الْهُدَى عُلَمَاؤُهُمْ أَشْرٌ
خَلَقَ اللَّهُ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ حِينَئِذٍ ابْتِلَاءَهُمْ
اللَّهُ بِأَرْبَعِ خِصَالٍ:

جَوْرٍ مِنَ السُّلْطَانِ وَ قَحْطٍ مِنَ الزَّمَانِ وَ
ظُلْمٍ مِنَ الْوَلَاةِ وَ الْحُكَّامِ.

زمانی بر مردم فرا می‌رسد که شکم‌هایشان
 بت‌های آن‌هاست و زن‌هایشان قبله‌ی آن‌هاست و
 دینارهایشان دینشان و شرفشان متاعشان است؛ در
 آن زمان از ایمان جز نامی و از اسلام جز رسمی
 و از قرآن، جز درسی باقی نمی‌ماند؛ مساجدشان
 از نظر ساختمان آباد و دل‌هایشان از نظر هدایت
 خراب است؛ عالمانشان بدترین آفریده‌های الهی
 در روی زمین هستند (مانند عالمان و مفتیان وهابی
 که کارشان تکفیر شیعیان و صدور فتوای ترور و
 قتل شیعیان و تخریب حرم امامان علیهم‌السلام و مانند آن
 است) خداوند در چنان شرایطی، آنان را به چهار
 بلا مبتلا می‌کند: جور سلطان (انحراف صاحبان
 قدرت و ثروت و فرمانروایان از مسیر حق) و
 قحطی زمان و ظلم والیان و حاکمان (بی‌عدالتی
 و حکومت استبدادی).

قال الصادق عليه السلام:

إِذَا فَشَتْ أَرْبَعَةٌ ظَهَرَتْ أَرْبَعَةٌ إِذَا فَشَا الزَّيْنِي
ظَهَرَتْ الزَّلَازِلُ وَ إِذَا أُمْسِكَتِ الزَّكَاةُ هَلَكَتْ
الْمَأْشِيَّةُ وَ إِذَا جَارَ الْحَكَّامُ فِي الْقَضَاءِ أُمْسِكَ
الْقَطْرُ مِنَ السَّمَاءِ وَ إِذَا خُفِرَتِ الدِّمَّةُ نُصِرَ
الْمُشْرِكُونَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ.

هنگامی که چهار گناه شایع بشود چهار بلا دامن گیر مردم می شود هنگامی که «زنا» شایع شود زلزله ها آشکار می گردد و هنگامی که مردم از دادن زکات خودداری کنند مرگ و میر در چهارپایان می افتد و هنگامی که داوران و قاضیان در قضاوت و داوری ستم کنند آسمان از باریدن باران باز می ایستد و هنگامی که پیمان ها شکسته شود مشرکان بر مسلمانان پیروز می شوند.

حکومت نا اهل

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

فَعِنْدَ ذَلِكَ لَا يَبْقَى بَيْتٌ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا وَادَّخَلَهُ
الظَّلْمَةُ تَرْحَةً، وَأَوْلَجُوا فِيهِ نِقْمَةً. فَيَوْمَئِذٍ لَا يَبْقَى
لَهُمْ فِي السَّمَاءِ عَاذِرٌ، وَلَا فِي الْأَرْضِ نَاصِرٌ
أَصْفَيْتُمْ بِالْأَمْرِ غَيْرَ أَهْلِهِ، وَأَوْرَدْتُمُوهُ غَيْرَ مَوْرَدِهِ.

در آن هنگام خانه‌ای در شهر و خیمه‌ای در بیابان باقی نمی‌ماند، جز این که ستمگران غم و اندوه را در آن فرو می‌ریزند و بلا و بدبختی را در آن وارد می‌کنند. در آن روز برای آن‌ها (مردم ستم‌دیده) نه در آسمان عذرپذیری وجود دارد و نه در زمین یار و یاور. (و به آن‌ها خطاب می‌شود:) شما حکومت را به غیر اهلش سپردید و آن را در غیر محلش قرار دادید (و این نتیجه کار خود شماست).

نهج البلاغه، ص ۲۲۳

گناه جدید، بلای تازه

قال الرضا عليه السلام:

كُلَّمَا أَحْدَثَ الْعِبَادُ مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ يَكُونُوا
يَعْمَلُونَ أَحْدَثَ اللَّهُ لَهُمْ مِنَ الْبَلَاءِ مَا لَمْ يَكُونُوا
يَعْرِفُونَ.

هرگاه انسان‌ها مرتکب گناهانی شوند که قبلاً
مرتکب آن نمی‌شدند، خداوند آنان را مبتلا به
بلاهایی خواهد کرد که سابقاً با آن آشنا نبودند.

گناه و برکت آسمان

قال الباقر عليه السلام:

أَمَا إِنَّهُ لَيْسَتْ سَنَةٌ أَمْطَرَ مِنْ سَنَةٍ وَ لَكِنْ
يَصِفُهُ [يَضَعُهُ] حَيْثُ يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ إِذَا
عَمِلَ قَوْمٌ بِالْمَعَاصِي صَرَفَ عَنْهُمْ مَا كَانَ قَدَرٌ
لَهُمْ مِنَ الْمَطَرِ فِي تِلْكَ السَّنَةِ إِلَى غَيْرِهَا مِنْ
الْفَيَافِي وَ الْبَحَارِ وَ الْجِبَالِ.

هیچ سالی پر باران‌تر از سالی دیگر نیست، و خداوند در هر منطقه‌ای که بخواهد، باران نازل می‌کند، و چون مردم (منطقه یا جامعه‌ای) خود را به گناه آلوده کنند خداوند مقدار بارانی که در آن سال برای آن مردم مقرر کرده بود، به بیابان‌ها و دریاها و کوه‌های دیگری نازل می‌کند.

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

إِذَا ظَهَرَ الزَّنَاءُ كَثُرَتْ مَوْتُ الْفَجَاءَةِ وَإِذَا طُفِّفَ
 الْمَكِّيَالُ أَخَذَهُمُ اللَّهُ بِالسِّنِينَ وَ النَّقْصِ وَ
 إِذَا مَنَعُوا الزَّكَاةَ مَنَعَتِ الْأَرْضُ بَرَكَتَهَا مِنْ
 الزَّرْعِ وَ الثَّمَارِ وَ الْمَعَادِنِ كُلِّهَا وَإِذَا جَارُوا
 فِي الْأَحْكَامِ تَعَاوَنُوا عَلَى الظُّلْمِ وَ الْعُدْوَانِ
 وَ إِذَا نَقَضُوا الْعَهْدَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ
 وَ إِذَا قَطَعُوا الْأَرْحَامَ جُعِلَتْ الْأَمْوَالُ فِي
 أَيْدِي الْأَشْرَارِ وَ إِذَا لَمْ يَأْمُرُوا بِمَعْرُوفٍ وَ
 لَمْ يَنْهَوْا عَنِ مُنْكَرٍ وَ لَمْ يَتَّبِعُوا الْأَخْيَارَ مِنْ
 أَهْلِ بَيْتِي سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ فَيَدْعُو
 عِنْدَ ذَلِكَ خِيَارَهُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ.

هرگاه زنا شیوع پیدا کند، مرگ ناگهانی زیاد می‌شود؛ و زمانی که کم فروشی رواج یابد، خداوند آن مردم را به خشکسالی و کمبود (ارزاق عمومی) گرفتار می‌سازد؛ و اگر از پرداخت زکات خودداری نمایند، زمین (به فرمان خداوند) آنان را از برکت‌های خود از زراعت و میوه‌ها و معادن محروم می‌کند؛ و هرگاه در قضاوت و صدور احکام، ظالمانه عمل کنند و در ظلم و تجاوز به یکدیگر کمک نمایند و هنگامی که به عهد خود عمل نکنند دشمنانشان را بر آنان مسلط می‌گرداند، چنانچه به خویشانشان رسیدگی نکنند و از حال آنان باخبر نباشند اموال (و اقتصادشان) به دست افراد شرور می‌افتد. و اگر از امر به معروف و نهی از منکر سر باز زنند و از نیاکان اهل بیت من پیروی نکنند، خداوند افراد شرور و پست و ناصالح را از میان خودشان بر آنان مسلط می‌گرداند؛ و در آن هنگام افراد نیکوکار (آن جامعه) دست به دعا برمی‌دارند ولی مستجاب نمی‌شود.

بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۳۷۲

۱۱ سخن و رفتار نادرست

— قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

— لَا يَجْنِي عَلَى الْمَرْءِ إِلَّا يَدُهُ وَ لِسَانُهُ.

— هر جنایتی که بر انسان وارد می شود از ناحیه دست و زبان خودش هست (این بلاها را انسان نباید به حساب خدا و یا روزگار و یا دیگران بگذارد، بلکه باید به حساب خود گذاشته و برای رفع بلا درصدد اصلاح رفتار و یا گفتارش برآید).

نتیجه ظلم

— قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

— مَنْ سَلَّ سَيْفَ الْبَغْيِ قُتِلَ بِهِ وَ مَنْ حَفَرَ بئْرًا
لِأَخِيهِ وَقَعَ فِيهَا وَ مَنْ هَتَكَ حِجَابَ أَخِيهِ
انْهَتَكَ عَوْرَاتُ بَيْتِهِ بِئْسَ الزَّادُ إِلَى الْمَعَادِ
الْعُدْوَانُ عَلَى الْعِبَادِ.

— کسی که تیغ ستم (علیه مسلمانیان یا مظلومان و
یا رهبر دینی) برکشد، خودش عاقبت با آن کشته
می‌شود، و کسی که چاهی را برای برادر(دینی
و یا تنی و یا انسانی) اش برکند خودش در آن
افکنده خواهد شد و کسی که پرده‌ی اسرار
دیگران را بدرد (و عیوب و گناهانش را برای
دیگران آشکار سازد) نقاط ضعف و عیب‌های
زندگی اش برملا شده و رسوا خواهد شد.

قال الصَّادِقُ (ع):

إِنَّهُ لَيَكُونُ لِلْعَبْدِ مَنْزِلَةٌ عِنْدَ اللَّهِ فَمَا يَنَالُهَا
إِلَّا بِأَحْدَى خَصَلَتَيْنِ إِمَّا بِذَهَابِ مَالِهِ أَوْ
بِبَلِيَّةٍ فِي جَسَدِهِ.

برای (برخی) از بندگان خدا در نزد خداوند منزلت و جایگاهی است که بنده‌ی او به آن جایگاه نمی‌رسد مگر با یکی از این دو خصلت: یا با از دست رفتن اموال و دارایی‌هایش و یا با بیماری‌ای در بدنش (تا با بردباری و تحمل در برابر آن به آن درجه برسد).

قال الصادق عليه السلام:

يُجَاءُ بِصَاحِبِ الْبَلَاءِ الَّذِي قَدْ أَصَابَتْهُ الْفِتْنَةُ
فِي بَلَائِهِ فَيَقُولُ يَا رَبِّ شَدَّدْتَ عَلَيَّ الْبَلَاءَ
حَتَّى افْتِنْتُ فَيُوتَى بِأَيُّوبَ عليه السلام فَيُقَالُ أِبْلَيْتَكَ
أَشَدُّ أَوْ بَلَيْتَهُ هَذَا فَقَدْ ابْتَلَى فَلَمْ يُفْتَنَّ.

در روز قیامت شخصی را در دادگاه قیامت حاضر می‌کنند که در اثر ابتلا به بلا و گرفتاری به گناه آلوده شده است، (از او علت گناه کردنش را می‌پرسند) او می‌گوید: خدایا! بلاها و گرفتاری‌های زندگی، مرا وادار به گناه کرد. حضرت ایوب را به دادگاه فرا می‌خوانند و از آن شخص می‌پرسند آیا میزان گرفتاری‌های تو از گرفتاری‌های حضرت ایوب بیشتر بود؟! حضرت ایوب عليه السلام از تو بیشتر بلا دیده بود ولی آلوده به گناه نشد.

قال الحسین علیه السلام:

النَّاسُ عَبِيدُ الدُّنْيَا وَالدِّينُ لِعِقِّ عَلَيِّ السِّنْتِهِمْ
يَحُوطُونَهُ مَا دَرَّتْ مَعَايشُهُمْ فَإِذَا مُحِّصُوا
بِالْبَلَاءِ قَلَّ الدِّيَّانُونَ.

مردم، بنده دنیایند و دین لقلقه‌ی زبانشان است و تا زندگی مادی و معیشت‌شان بچرخد و تأمین باشد، دم از دین می‌زنند. اما آن‌گاه که با بلا آزموده شوند (و دنیایشان به خطر افتد و برسر دو راهی حفظ دین و یا دنیا قرار گیرند)، دینداران اندک می‌شوند (حفظ دنیایشان را بر حفظ دین ترجیح می‌دهند).

قَالَ الصَّادِقُ (ع):

إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بَعْدَ خَيْرٍ فَأَذْنَبَ ذَنْبًا أَتْبَعَهُ بِنِقْمَةٍ
وَيُذَكِّرُهُ الْإِسْتِغْفَارَ وَإِذَا أَرَادَ بَعْدَ شَرٍّ فَأَذْنَبَ
ذَنْبًا أَتْبَعَهُ بِنِعْمَةٍ لِيُنْسِيَهُ الْإِسْتِغْفَارَ وَيَتِمَادَى
بِهَا وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ
حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ بِالنِّعَمِ عِنْدَ الْمَعَاصِي.

خداوند هنگامی که اراده کند به بنده ای از بندگانش (که در مسیر خدا قرار دارد) خیری برساند، هنگامی که آن شخص گرفتار لغزش و گناهی می شود، در همین دنیا او را گرفتار بلا و مصیبتی می کند و استغفار را به یاد او می اندازد (تا از خواب غفلت بیدار شده و دست از آن گناه بردارد و دوباره آن را تکرار نکند). ولی اگر خداوند اراده کند که به بنده ای (که حاضر نیست دست از گناه بشوید و امیدی به هدایت او نیست) شری برساند، هنگامی که گناهی

مرتکب شود، به دنبالش نعمتی به او می‌دهد و بر زندگی او وسعت می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند (و بعد از مرگ گرفتار عذاب و خشم خداوند شود). و این همان گفته خداوند است که می‌فرماید:

«آنان را به تدریج از جایی که نمی‌دانند - با دادن نعمت بعد از گناه- به سمت مجازات و عذاب، پیش می‌بریم».

قال الصادق عليه السلام:

المؤمن لا يمضى عليه أربعون ليلة إلا
عرض له أمر يحزنه يذكر به.

چهل شب بر مؤمن نمی‌گذرد مگر اینکه برای او گرفتاری و بلائی پیش می‌آید که غمگین و ناراحت می‌شود تا موجب تذکر و یادآوری او (نسبت به خداوند و قیامت و استغفار و مانند آن) گردد (و ترک گناه و معصیت کند).

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

مَنْ لَمْ يَنْفَعَهُ اللهُ بِالْبَلَاءِ وَالتَّجَارِبِ لَمْ يَنْتَفِعْ
بِشَيْءٍ مِنَ الْعِظَةِ وَ أَتَاهُ التَّقْصِيرُ مِنْ أَمَامِهِ
حَتَّى يَعْرِفَ مَا أَنْكَرَ وَ يُنْكَرَ مَا عَرَفَ.

آن کس که از بلاها و آزمایش‌ها و تجربه‌های
خداداد سود نبرد، از هیچ پند و اندرزی سود
نخواهد برد. کوتاه بینی و کوتاه فکری، آشکارا
دامن او را می‌گیرند تا آن‌جا که بد را خوب، و
خوب را بد می‌پندارد.

— قَالَ الْكَاطِمُ رضی الله عنه:

— مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ كَفَّتِي الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي
إِيمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ لِيَلْقَى اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَلَا
خَطِيئَةَ لَهُ.

— مثال مؤمن مانند دو کفه ترازو است، هرچه بر ایمان مؤمن افزوده شود، بر میزان ابتلای او به بلا نیز افزوده می‌شود، تا هنگامی که مؤمن خدایش را ملاقات می‌کند گناهی همراهش نداشته باشد (و خدایش را پاک ملاقات کند).

قال عَالِيٌّ عليه السلام:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ تَمْحِصَ ذُنُوبِ شِيعَتِنَا
 فِي الدُّنْيَا بِمِحْنَتِهِمْ لِتَسْلَمَ بِهَا طَاعَاتُهُمْ وَ
 يَسْتَحِقُّوا عَلَيْهَا ثَوَابَهَا. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ
 يَحْيَى: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِنَّا لَا نُجَازِي
 بِذُنُوبِنَا إِلَّا فِي الدُّنْيَا قَالَ نَعَمْ أَمَا سَمِعْتَ
 قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَ
 جَنَّةُ الْكَافِرِ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُطَهِّرُ شِيعَتَنَا مِنْ
 ذُنُوبِهِمْ فِي الدُّنْيَا بِمَا يَبْتَلِيهِمْ بِهِ مِنَ الْمِحْنِ
 وَ بِمَا يَغْفِرُهُ لَهُمْ ... حَتَّى إِذَا وَرَدُوا الْقِيَامَةَ
 تَوَفَّرَتْ عَلَيْهِمْ طَاعَاتُهُمْ وَ عِبَادَاتُهُمْ.

حمد و سپاس خدایی را که پاک‌سازی گناهان شیعیان ما را در دنیا به وسیله‌ی سختی‌ها و بلاها قرارداد، تا بدین وسیله طاعاتشان سالم مانده و استحقاق دریافت پاداش طاعاتشان را داشته باشند. عبدالله ابن یحیی پرسید: یعنی شیعیان جز در دنیا نسبت به گناهانشان مجازات نمی‌شوند؟! حضرت فرمود: بله، مگر نشنیدی که رسول خدا ﷺ فرمود: دنیا زندان مؤمن (محل سختی‌ها و محرومیت‌ها) و بهشت کافر (محل آزادی و هوسرانی) است. همانا خداوند شیعیان ما را در ایزای سختی‌ها و بلاهای دنیا از گناهانشان پاک می‌کند و آنان را مورد مغفرت و آمرزش خود قرار می‌دهد... تا وقتی وارد قیامت می‌شوند به خاطر طاعات و عباداتشان، اجر و پاداش فراوان به آنان داده شود (و از عذاب الهی و سختی‌های قیامت مصون باشند).

رابطه بلا و مؤمن

ذَكَرَ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام الْبَلَاءُ وَ مَا يُخْصُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ الْمُؤْمِنَ فَقَالَ:

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم مَنْ أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً فِي الدُّنْيَا فَقَالَ
النَّبِيُّونَ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ وَيَبْتَلَى الْمُؤْمِنَ بَعْدَ عَلَى
قَدْرِ إِيْمَانِهِ وَ حُسْنِ أَعْمَالِهِ فَمَنْ صَحَّ إِيْمَانُهُ وَ حَسَنَ
عَمَلُهُ اشْتَدَّ بَلَاؤُهُ وَ مَنْ سَخَفَ إِيْمَانُهُ وَ ضَعَفَ عَمَلُهُ
قَلَّ بَلَاؤُهُ.

از پیامبر صلى الله عليه وآله وسلم سوال شد که چه کسانی در دنیا از همه بیشتر مبتلا به بلا می‌شوند؟ آن حضرت فرمود:

بیشترین مبتلایان به بلا انبیای الهی‌اند و سپس هر کسی که به آنان از نظر (رفتار و گفتار) نزدیک‌تر باشد. هر مؤمنی به میزان ایمان و رفتارهای خوب و صالحش مبتلا به بلا می‌شود. لذا هر کسی که ایمانش صحیح‌تر و اعمالش نیکوتر باشد ابتلای او به بلاها نیز بیشتر خواهد بود، و هر کسی که ایمانش ناچیزتر و عملش ضعیف‌تر باشد ابتلای او به بلاها نیز کمتر خواهد بود.

پاداش بلا

- عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِثَابٍ قَالَ:
 سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
 « وَ مَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ »
 أَرَأَيْتَ مَا أَصَابَ عَلِيًّا وَ أَهْلَ بَيْتِهِ عليهم السلام مِنْ بَعْدِهِ هُوَ بِمَا كَسَبَتْ
 أَيْدِيهِمْ وَ هُمْ أَهْلُ بَيْتِ طَهَارَةٍ مَعْصُومُونَ؟
- فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وسلم كَانَ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَ
 يَسْتَغْفِرُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ مِائَةَ مَرَّةٍ مِنْ غَيْرِ
 ذَنْبٍ إِنَّ اللَّهَ يَخْصُ أَوْلِيَاءَهُ بِالْمَصَائِبِ لِيَأْجُرَهُمْ
 عَلَيْهَا مِنْ غَيْرِ ذَنْبٍ.

از امام صادق علیه السلام پرسیدم: مصیبت‌ها و بلاهایی که به اهل بیت پیامبر علیهم السلام رسیده آیا به خاطر اعمالشان بوده است، در حالی که آنان معصوم و پاک از گناه بوده‌اند؟! چون خداوند در قرآن می‌فرماید: هر مصیبتی که به شما می‌رسد به خاطر اعمال خودتان است. حضرت در پاسخ وی فرمود:

آیا تو گمان کردی مصیبت‌هایی که برای حضرت عَلَیٌّ و اهل بیتش علیهم السلام پیش آمده به خاطر اعمالشان بوده در حالی که آنان معصومند؟! همانا رسول خدا صلی الله علیه و آله همواره به درگاه خداوند توبه می‌کرد، و در هر شبانه روز صد مرتبه بدون این‌که گناهی مرتکب شده باشد طلب آمرزش می‌نمود (تا خداوند به خاطر طلب مغفرت به او اجر و پاداش دهد). همانا خداوند بلا و مصیبت را به اولیای و دوستانش اختصاص می‌دهد بدون این‌که گناهی مرتکب شده باشند تا به آنان اجر و پاداش داده (و بر مقام و درجه‌ی‌شان بیافزاید).

- عَنْ عَلِيٍّ عليه السلام أَنَّهُ عَادَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ فَقَالَ لَهُ :
- يَا سَلْمَانُ مَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ شِيعَتِنَا يُصِيبُهُ وَجَعٌ إِلَّا بِذَنْبٍ قَدْ سَبَقَ مِنْهُ وَ ذَلِكَ الْوَجَعُ تَطْهِيرٌ لَهُ قَالَ سَلْمَانُ فَلَيْسَ لَنَا فِي شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ أَجْرٌ خِلاَ التَّطْهِيرِ قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام يَا سَلْمَانُ لَكُمْ الْأَجْرُ بِالصَّبْرِ عَلَيْهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ وَ الدُّعَاءِ لَهُ بِهِمَا تُكْتَبُ لَكُمْ الْحَسَنَاتُ وَ تُرْفَعُ لَكُمْ الدَّرَجَاتُ فَأَمَّا الْوَجَعُ خَاصَّةٌ فَهُوَ تَطْهِيرٌ وَ كَفَّارَةٌ.

ای سلمان! نیست کسی از شیعیان ما که دردی به او می‌رسد مگر آن به سبب گناهی است که از پیش به جای آورده است، و آن درد (و بیماری) موجب پاک شدن اوست از آن گناه؛ سلمان عرض کرد: آیا برای ما پاداش و اجری در مرض جز پاک شدن (از گناه گذشته) نیست؟ حضرت علی علیه السلام فرمود: ای سلمان! برای شما، به سبب دعا نمودن برای رفع آن بیماری و شکیبایی در برابر آن و تضرع به سوی خدا موجب می‌شود اعمال نیکی در نامه عمل شما نوشته شود و درجه و مقام شما بالا رود؛ اما بیماری تنها موجب تطهیر و کفاره (گناهان) است.

قال الصادق عليه السلام:

إِنَّ لِلَّذِينَ تَنْزَلُ بِهِمْ هَذِهِ الْبَلَايَا مِنَ الثَّوَابِ بَعْدَ الْمَوْتِ إِنْ شَكَرُوا وَ أَنْابُوا مَا يَسْتَصْغِرُونَ مَعَهُ مَا يَنَالُهُمْ مِنْهَا حَتَّى إِنَّهُمْ لَوْ خَيْرُوا بَعْدَ الْمَوْتِ لَأَخْتَارُوا أَنْ يُرَدُّوا إِلَى الْبَلَايَا لِيَزِدُوا مِنَ الثَّوَابِ.

برای کسانی که مبتلا به این بلاها (نقص عضو مانند: نابینایی و ناشنوایی) می شوند، چنانچه روحیه شکرگذاری و توبه و بازگشت به خدا داشته باشند، آن قدر خداوند بعد از مرگشان ثواب و پاداش عطا می کند که این بلاها در برابر آن پاداشها اندک به حساب می آید به گونه ای که اگر آنان را بین بازگشت به دنیا و تحمل دوباره همین مصایب و بلاها و باقی ماندن در آخرت مخیر بگذارند، بازگشت به بلاها را انتخاب می کنند تا اجرشان افزون گردد.

توحید المفضل، ص ۶۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :

الْحُمَى رَائِدُ الْمَوْتِ وَ سِجْنُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ
 وَ حَرُّهَا مِنْ جَهَنَّمَ وَ هِيَ حَظُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ
 مِنَ النَّارِ... حُمَى لَيْلَةٍ كَفَّارَةٌ سَنَةٍ لِأَنَّ أَلَمَهَا
 يَبْقَى فِي الْجَسَدِ سَنَةً فَهِيَ كَفَّارَةٌ لِمَا قَبَلَهَا وَ
 لِمَا بَعْدَهَا وَ مَنْ اشْتَكَى لَيْلَةً فَقَبَلَهَا بِقَبُولِهَا
 وَ أَدَّى شُكْرَهَا كَانَتْ لَهُ كَفَّارَةٌ سِتِّينَ سَنَةً
 لِقَبُولِهَا وَ مِتَّةً لِحَبْرِهِ عَلَيْهَا وَ الْمَرَضُ
 لِلْمُؤْمِنِ تَطْهِيرٌ وَ رَحْمَةٌ وَ لِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ
 وَ لَعْنَةٌ وَ لَا يَزَالُ الْمَرَضُ بِالْمُؤْمِنِ حَتَّى لَا
 يَبْقَى عَلَيْهِ ذَنْبٌ وَ صُدَاعٌ لَيْلَةٍ تَحُطُّ كُلُّ
 خَطِيئَةٍ إِلَّا الْكَبَائِرَ

بیماری تب، پیام‌آور مرگ و زندان خدا در زمین است و گرمی آن نشانی از گرمی دوزخ است و بهره مؤمن از دوزخ همین مقدار است ... و تب یک شب، کفاره یک سال گناه است، زیرا نقاقت و آثارش تا یک سال در بدن باقی می‌ماند پس کفاره (گناهان) گذشته و آینده می‌گردد و هر کس یک شب بیماری بکشد و شرایطش را قبول کند (و ناسپاسی ننماید) و خدا را شکر گذارد، خداوند به فضل خود از گناهان شصت سال او چشم می‌پوشد و این لطفی است از خدا در برابر صبر و رزی او. بیماری برای مؤمن، پاکی و رحمت است و برای کافران عذاب و لعنت است. و بیماری مؤمن برطرف نمی‌شود، تا آن‌که گناهی برایش باقی نماند و یک شب سر درد، هر گناهی را برطرف می‌کند مگر گناه کبیره را.

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

أَيُّهَا النَّاسُ سَيَكُونُ بَعْدِي أُمَرَاءُ لَا يَسْتَقِيمُ
لَهُمُ الْمُلْكُ إِلَّا بِالْقَتْلِ وَالتَّجْبِيرِ وَلَا يَسْتَقِيمُ
لَهُمُ الْغِنَاءُ إِلَّا بِالْبُخْلِ وَالتَّكْبَرِ فَمَنْ أَدْرَكَ
ذَلِكَ الزَّمَانَ مِنْكُمْ فَصَبِرَ عَلَى الْفَقْرِ - وَهُوَ
يَقْدِرُ عَلَى الْغِنَاءِ مِنْهُمْ وَ صَبَرَ عَلَى الْبَغْضَاءِ
وَ هُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْمَحَبَّةِ مِنْهُمْ - وَ صَبَرَ عَلَى
الذُّلِّ وَ هُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْعِزِّ مِنْهُمْ وَ يَرِيدُ
بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ أَعْطَاهُ اللَّهُ
أَجْرَ اثْنَيْنِ وَ خَمْسِينَ شَهِيدًا.

ای مردم به زودی پس از من امرا و حکامی خواهند آمد که سلطنت آنها جز با کشتن و بستن و ستم نمودن میسر نخواهد شد و به ثروت و مال نمی‌رسند مگر با بخل و خودپسندی و خودخواهی، کسانی که آن زمان را درک کنند و بر فقر و نداری شکیبایی ورزند- در صورتی که اگر با آن ستمگران همکاری کنند ثروتمند می‌شوند- و بر دشمنی و تبری خود از ستمگران استقامت بورزند- در حالی که می‌توانند با محبت و طرح دوستی با آنان، مورد توجه و عنایت آنان قرار گیرند- و برخوردار بودن در چشم مستکبران بردبار باشند در حالی که می‌توانند با همکاری با آنان، در چشمشان عزیز و گرامی باشند. و هدفش کسب رضایتمندی خدا و اجر آخرت باشد، خداوند اجر پندجاه و دو شهید را به او می‌دهد.

الْحُسَيْنَ عليه السلام ثُمَّ وَدَّعَ ثَانِيًا أَهْلَ بَيْتِهِ فَقَالَ:

اسْتَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ حَافِظُكُمْ وَحَامِيكُمْ وَ
سَيُنْجِيكُمْ مِنْ شَرِّ الْأَعْدَاءِ وَيَجْعَلُ عَاقِبَةَ أَمْرِكُمْ إِلَى
خَيْرٍ وَيُعَذِّبُ أَعَادِيكُمْ بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ وَيَعُوِّضُكُمْ اللَّهُ
عَنْ هَذِهِ الْبَلِيَّةِ بِأَنْوَاعِ النُّعْمِ وَالْكَرَامَةِ، فَلَا تَشْكُوا وَ
لَا تَقُولُوا بِالْسِّنْتِكُمْ مَا يَنْقُصُ مِنْ قَدْرِكُمْ.

مهیا و آماده تحمل سختی‌ها باشید و بدانید
خداوند شما را حفظ و حمایت می‌کند و شما
را نجات خواهد داد و سرانجام کار شما را نیک
خواهد کرد دشمنان شما را به اقسام عذاب‌ها
گرفتار خواهد کرد و به شما به عوض این
شاید و بلاها انواعی از نعمت‌ها و کرامت‌ها
خواهد داد؛ مبدا شکایت کنید و مبدا جمله‌ای
بر زبان بیاورید که از قدر و قیمت شما بکاهد.

نهی از منکر

قَالَ عَلِيُّ رضی الله عنه:

— إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَذِّبُ الْعَامَّةَ بِذَنْبِ الْخَاصَّةِ إِذَا عَمِلَتْ الْخَاصَّةُ بِالْمُنْكَرِ سِرًّا مِنْ غَيْرِ أَنْ تَعْلَمَ الْعَامَّةُ فَإِذَا عَمِلَتْ الْخَاصَّةُ بِالْمُنْكَرِ جَهَارًا فَلَمْ تُغَيِّرْ ذَلِكَ الْعَامَّةُ اسْتَوْجَبَ الْفَرِيقَانِ الْعُقُوبَةَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

— ای مردم! مسلماً خداوند متعال عموم مردم را به خاطر افراد انگشت شماری که پنهانی گناه می‌کنند، عذاب نفرماید، ولی اگر همان افراد انگشت شمار و ناچیز، آشکارا و در حضور مردم همان گناه را مرتکب گردند و مردم، آنان را به خاطر کار زشتی که می‌کنند مورد سرزنش قرار ندهند، خداوند هر دو گروه را کیفر و عذاب کند.

قَالَ عَلِيٌّ عليه السلام:

إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ لِأَدْبٍ وَ لِلْمُؤْمِنِ امْتِحَانٌ وَ
لِلْأَنْبِيَاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلْأَوْلِيَاءِ كَرَامَةٌ.

همانا بلا برای انسان‌های ستمگر، ادب کردن و برای مؤمن امتحان نمودن و برای پیامبران الهی درجه و برای اولیای خدا کرامت است.

قال الصادق عليه السلام:

لَا خَيْرَ فِي عَبْدٍ شَكَا مِنْ مِحْنَةٍ يَفْدُمُهَا أَلْفُ نِعْمَةٍ وَ
اتَّبَعَهَا أَلْفُ رَاحَةٍ وَ مَنْ لَا يَقْضِي حَقَّ الصَّبْرِ عَلَى
الْبَلَاءِ حُرِمَ قِضَاءَ الشُّكْرِ فِي النِّعْمَاءِ كَذَلِكَ مَنْ لَا
يُؤَدِّي حَقَّ الشُّكْرِ فِي النِّعْمَاءِ يُحْرَمُ عَنْ قِضَاءِ الصَّبْرِ
فِي الْبَلَاءِ وَ مَنْ حُرِمَهُمَا فَهُوَ مِنَ الْمَطْرُودِينَ.

خیری نیست در بنده‌ای که به خاطر محنت و سختی‌ای که برای او پیش آمده، لب به شکایت بگشاید در حالی که قبل از این محنت و گرفتاری، از هزاران نعمت بهره‌مند بوده و بعد از این نیز از هزاران نعمت برخوردار خواهد گردید. کسی که به هنگام بلا یا و ناخوشی‌های زندگی روحیه‌ی بردباری و استقامت نداشته باشد، هنگام بهره‌مندی از نعمت‌ها و خوشی‌های زندگی نیز اهل شکر و سپاسگزاری نخواهد بود و کسی که هنگام برخوردار بودن از نعمت‌ها و داشته‌های زندگی، اهل شکر و سپاسگزاری نباشد به هنگام بلا و مصیبت اهل صبر و بردباری نخواهد بود و کسی که نه اهل صبر باشد و نه اهل شکر و سپاس، از رحمت خداوند دور خواهد بود.

بحار الانوار، ج ۶۴، ص ۲۳۱

الْجَزَعُ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ أَشَدُّ مِنَ الْمُصِيبَةِ.

نا آرامی و ناشکیبایی هنگام مصیبت از خود مصیبت
شدیدتر است.

قال الباقر عليه السلام:

أَشَدُّ الْجَزَعِ الصُّرَاخُ بِالْوَيْلِ وَالْعَوِيلِ وَ
 لَطْمُ الْوَجْهِ وَالصَّدْرِ وَجَزُّ الشَّعْرِ وَ مَنْ
 أَقَامَ النُّوَاحَةَ فَقَدْ تَرَكَ الصَّبْرَ وَ مَنْ صَبَرَ
 وَ اسْتَرْجَعَ وَ حَمِدَ اللَّهَ تَعَالَى فَقَدْ رَضِيَ بِمَا
 صَنَعَ اللَّهُ وَ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ
 مَنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ جَرَى عَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَ هُوَ
 ذَمِيمٌ وَ أَحْبَطَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَجْرَهُ.

بدترین نوع بی‌تابی‌ها، ناله و فریاد و شیون زدن، بر سر و صورت زدن، موهای سر و صورت را کندن است، و کسی که در مواجهه با مصیبت نوحه سرایی کند (خصوصاً نوحه‌هایی که در بردارنده‌ی اشعار کفر آمیز و اعتراض به قضا و قدر الهی است) بی‌صبری و ناشکیبایی کرده است. و کسی که در برابر مصیبت بردبار باشد و «انا لله و انا الیه راجعون» بگوید و سپاسگزار نعمت‌ها و الطاف خدای سبحان باشد، به کار خدای راضی و خشنود شده و مستحق دریافت پاداش از خدای عزوجل شده است، ولی کسی که چنین نکند قضای الهی بر او گذشته (و مبتلا به بلا و مصیبت شده) و سزاوار سرزنش است، و خداوند اجر و پاداش (او را که برای او در صورت بردباری در نظر گرفته بود) از بین می‌برد.

توصیه های امام حسین علیه السلام

قالَ الحُسَيْنُ عليه السلام:

يَا أُخْتَاهُ اتَّقِي اللَّهَ وَتَعَزِّي بِعِزِّهِ اللَّهُ وَاعْلَمِي أَنَّ
أَهْلَ الْأَرْضِ يَمُوتُونَ وَأَهْلَ السَّمَاءِ لَا يَبْقَوْنَ ...
يَا أُخِيَّةُ إِنِّي أَقْسَمْتُ فَأَبْرَى قَسَمِي لَا تَشْقِي عَلَيَّ
جَبِيئًا وَلَا تَحْمَشِي عَلَيَّ وَجَهًا وَلَا تَدْعِي عَلَيَّ
بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ إِذَا أَنَا هَلَكَتُ.

خواهرم در برابر قضا و قدر الهی خویشتن دار باش و تقوای الهی را رعایت کن، و خودت را دلداری بده به آنچه خدا تو را به آن دلداری داده (خداوند فرموده: هرگاه مصیبتی به شمار سید بگوئید: انا لله وانا اليه راجعون: ما از خداییم و به سوی «رحمت و پاداش های» او باز می گردیم) و بدان که تمامی اهل زمین روزی می میرند و اهل آسمان ها باقی نمی مانند، ... خواهرم تو را سوگند می دهم و از تو انتظار دارم که این سوگندم را محقق سازی؛ سوگندت می دهم که هنگام شهادت من گریبان چاک نکنی، صورتت را نخراشی، صدایت را به ناله و شیون و اینکه نابود شدیم بلند نکنی.

الإرشاد، المفيد، ج ۲، ص ۹۴

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

إِنَّ عَظِيمَ الْبَلَاءِ يُكَافَأُ بِهِ عَظِيمُ الْجَزَاءِ فَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا ابْتَلَاهُ بِعَظِيمِ الْبَلَاءِ فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ الرِّضَا وَمَنْ سَخِطَ الْبَلَاءُ فَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ السَّخَطُ.

بلاهای بزرگ، برابر و هم‌سنگ پاداش‌های بزرگ است؛ پس هرگاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد او را به بلاهای بزرگ (بلاهای ترفیعی یا تطهیری) گرفتار می‌کند، هر کس از پیش آمدن بلا خشنود باشد برای خود نزد خداوند خشنودی و رضایت الهی را کسب کرده است و کسی که از بلا بدش آید و از پیش آمدن بلا ناخرسند و خشمگین شود در نزد خدا ناخرسندی و خشم را به دست آورده است.

قالَ عَلِيُّ عليه السلام:

أَنَّهُ قَالَ إِيَّاكَ وَ الْجَزَعَ فَإِنَّهُ يَقْطَعُ الْأَمَلَ
وَ يُضَعِّفُ الْعَمَلَ وَ يُورِثُ الْهَمَّ وَ اعْلَمْ
أَنَّ الْمَخْرَجَ فِي أَمْرَيْنِ مَا كَانَ فِيهِ حِيلَةٌ
فَالِإِحْتِيَالُ وَ مَا لَمْ تَكُنْ فِيهِ حِيلَةً فَالِاصْطِبَارُ.

از بی تابى کردن در برخورد با بلايا و مشکلات
زندگى بپرهيز، زيرابى تابى نمودن هنگام بلا، اميد را از
انسان مى گيرد، روحيه و توان انسان را براى انجام کار
تضعيف مى کند، و افسردگى و اندوه را براى انسان به
ارمغان مى آورد. و بدان که در برابر ناملايمات و بلاياى
زندگى، شيوه‌ى برخورد دو گونه است:

۱- اگرآن مشکل و بلا راه چاره و راه حل دارد، بايد
انسان به فکر پيدا کردن راه حل و چاره جويى مناسب
بيافتد. ۲- اگر بلايى است که راه حل ندارد، انسان بايد
صبر و استقامت بورزد.

مستدرک الوسائل ج ۲، ص ۴۲۱

مَنْ ابْتُلِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِبَلَاءٍ فَصَبَرَ عَلَيْهِ
كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ أَلْفِ شَهِيدٍ.

هر مؤمنی که گرفتار بلایی شود و در برابر بلا
بردباری و استقامت بورزد، پاداشی همانند هزار
شهید را دارد.

— قالَ عَلِيُّ ع:

— نَحْمَدُهُ عَلَيَّ آلَائِهِ، كَمَا نَحْمَدُهُ عَلَيَّ بَلَائِهِ.

— ما همان‌گونه که او را بر نعمت‌هایش ستایش می‌کنیم بر بلاهایش نیز ستایش و سپاس می‌گوییم.

قَالَ عَلِيُّ ؓ:

إِدْفَعُوا أَمْوَاجَ الْبَلَاءِ بِالْدُّعَاءِ مَا الْمُبْتَلَى
الَّذِي إِسْتَدْرَجَ بِهِ الْبَلَاءُ بِأَحْوَجِ إِلَى الدُّعَاءِ
مِنَ الْمُعَافَى الَّذِي لَا يَأْمَنُ الْبَلَاءَ.

موج‌های بلا را با دعا از خود دور کنید زیرا شخصی که بلا به سوی او سرازیر شده است به دعا برای دفع آن محتاج‌تر نیست از کسی که اکنون مبتلا به بلا نیست ولی از مبتلا شدن به بلا ایمن نیست و هر لحظه ممکن است گرفتار بلایی گردد.

رسیدگی به خویشاوندان

قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام:

صَلَّةُ الْأَرْحَامِ تُزَكِّي الْأَعْمَالَ وَ تَدْفَعُ الْبَلْوَى
وَ تَنْمِي الْأَمْوَالَ وَ تُنْسِي لَهُ فِي عُمَرِهِ وَ تُوسِّعُ
فِي رِزْقِهِ وَ تُحَبِّبُ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ
لِيَصِلْ رَحِمَهُ.

با خبر بودن از حال خویشان و رسیدگی و کمک به آنان، اعمال انسان را پاک کرده و بلا را از انسان دور می‌کند، اموال را زیاد و عمر را طولانی و روزی را وسیع و گسترده می‌گرداند، همین‌طور شخص را در میان خاندان و خانواده‌اش محبوب و دوست داشتنی قرار می‌دهد، پس خود را از خشم و عذاب خداوند حفظ کنید و به خویشان خود رسیدگی و از حال آنان باخبر باشید.

قال الصادق عليه السلام:

الْصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلْوَى وَ تَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَ
الْغِنَى وَ تَدْفَعُ مِيتَةَ السَّوْءِ وَ صَدَقَةَ السَّرِّ
تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَ لَا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ إِلَّا
لِمُحْتَاجٍ وَ لَا يَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَى النُّصَابِ.

صدقه بلاها را از انسان دور می‌کند؛ روزی را
زیاد می‌کند؛ انسان را از دیگران بی‌نیاز می‌کند؛
مرگ‌های بد را از انسان دور می‌کند. و صدقه
پنهانی خشم پروردگار را فرو می‌نشانند؛ و
دریافت صدقه جز برای نیازمندان روا نیست، و
پرداخت صدقه به دشمنان اهل بیت علیهم السلام جایز
نیست.

مجموعه گل

- مؤمن	- حُسن ظن
- صبر	- سوء ظن
- گناه	- لقمه
- صله‌ی رحم	- همنشین
- توبه	- جلوه‌ی جلال
- راستگویی	- جلوه‌ی جمال
- سخاوت و انفاق	- راه و همراه
- خوف و رجاء	- برکت
- ذکر	- همسایه
- اخلاص	بلا
- توکل	- سکوت و کلام
- دروغ	- نماز شب
- فرزندان	- حب اهل بیت علیهم‌السلام
- نماز	- معیارها
- حیا	- نشاط و غم
- ازدواج	- حُسن خُلق
- ادب	- دو گوهر
- انتظار فرج	- تهذیب
- غدیر	- ساده‌زیستی
- معاشرت	- کلام وحی
-